

KAKO JE NASTALA ELITA VODENGRADA - gradovi budućnosti -

Sažetak: Globalizacija kao jedna od najvećih društvenih i ekonomskih promjena nosi i negativne i pozitivne učinke. Ako se usmjerimo na promjene u okolišu, kao jednu od negativnosti globalizacije, dolazi se do pojma „održivi razvoj“. Odgoj i obrazovanje ključni su za promicanje održivog razvoja i poboljšanje sposobnosti ljudi za rješavanje pitanja okoliša i razvoja.

Kako se globalizacija smatra i vremenom izazova, mogućnosti, tehnologije, inteligencije, u neminovnom spletu pozitivnih i negativnih učinaka, daroviti pojedinac može postati elita. Ta stvaralačka elita, koja razrađuje pojmove, metode, nove načine razmišljanja, zahtjeva i specifično obrazovanje. Darovitima treba osigurati dostupnost izvora za širenje znanja, uključivanje u istraživački rad, osigurati kontinuirani kontakt s mentorom te uključivanje u skupine vršnjaka sa sličnim sposobnostima.

U kontekstu globalizacije, održivog razvoja i edukacije darovitih nastao je tim-elita koji je radio na projektu „Gradovi budućnosti“. Na inovativan, zanimljiv i kreativan način prezentirali su kako vide budućnost grada u kojem žive.

Ključne riječi: globalizacija, održivi razvoj, elita, daroviti, Vodengrad.

Globalizacija, društveni razvoj, održivi razvoj i daroviti

Globalizacija je jedna od najvećih ekonomskih i društvenih promjena koja je karakterizirana porastom trgovine, direktnim investiranjem, međunacionalnim poduzećima, novim vrstama komunikacije, promjenama u okolišu te kulturnoj i političkoj dimenziji. Globalizacija nosi i pozitivne i negativne učinke. Nasuprot uniformiranju običaja i navika koje predstavljaju negativnu stranu globalizacije, ona stvara i pozitivne mogućnosti, posebno u olakšanoj dostupnosti informacija i tehnologije te ubrzava svjetski gospodarski razvoj.

Promatrajući u kontekstu globalizacije, sve je očitije da je od svih segmenata razvitka, najvažniji intelektualni. Ako se i kada prihvati taj stav, slijedi pitanje koja je to društvena skupina, sloj ili društvena elita koja osigurava ovakvu ulogu intelekta? U tom kontekstu naravno treba i razmišljati o obrazovanju darovitih za pripadnost skupinama koje bi omogućile dominantan utjecaj intelekta na društveni razvoj. Dakle, u razmatranju pitanja darovitih sa aspekta njihove uloge u razvoju društva,

¹ portner.j@gmail.com

posebnu pažnju zaslužuje njihovo obrazovanje za sudjelovanje u upravljanju razvojem u društvu (Marković, 2007).

Neizostavno je globalizacijsko pitanje odnosa čovjeka i prirode, čovjeka i njegovog okoliša. Ove dvije dimenzije usko su povezane, međuzavisne i izrastaju jedna iz druge (Anđić, 2007). Dakle, suvremeni život i promjene nameću pitanje budućnosti vezano i za ekologiju. Na konferenciji Ujedinjenih nacija održanoj 1992. dana je preporuka da se pojam *okoliš* proširi na pojam *održivi razvoj*. Jedan od ključnih dokumenata samita je Agenda 21 – deklaracija o namjerama obvezivanju na održivi razvoj u 21. stoljeću. Sadržaj se odnosi na teme siromaštva, zaštite atmosfere, šuma, vodenih resursa, zdravstva, poljoprivrede, odlaganje otpada... Jedna od predrasuda je da zaštita čovjekove sredine dolazi u sukob sa interesima privrednog razvoja - rasta društvenog proizvoda, životnog standarda, otvaranja novih radnih mjesta. Baš nasuprot, održivi razvoj treba poticati fiskalnim mjerama na lokalnom nivou, koje za cilj imaju spriječavanje zagađenja i rasipanje prirodnih bogatstava. Tako održivi razvoj predstavlja skladan odnos ekologije i privrede kako bi se prirodno bogatstvo planete sačuvalo za buduće naraštaje. To je generalno usmjerenje, težnja da se stvori bolji svijet balansirajući socijalne, ekonomske i faktore zaštite životne sredine. Poglavlje Agende 21 naglašava da obrazovanje, javna svijest i trening, trebaju biti prepoznati kao proces kojim ljudi društvene zajednice mogu najpotpunije ostvariti svoje mogućnosti. Odgoj i obrazovanje ključni su za promicanje održivog razvoja i poboljšanje sposobnosti ljudi za rješavanje pitanja okoliša i razvoja.

Anđić (2007) navodi da je u sklopu suvremene ekološke problematike moguće promatrati odgoj i obrazovanje kroz koncepciju odgoja i obrazovanja za okoliš i održivi razvoj kao korake prema izgradnji nove i održivije budućnosti na svim razinama društvene stvarnosti. Također smatra da odgoj i obrazovanje za održivi razvoj na svim razinama, u svim oblicima, kroz sva životna razdoblja, a u sklopu koncepcije održivog razvoja jest novi obrazovni imperativ postindustrijskih i informatičkih društava, novi način refleksije paradigmatičkih znanstvenih, tehnoloških, filozofskih dosega, novi izazov te iz toga proizašao jedini, za sada vidljiv mogući put usmjeren na održive načine življenja za postizanje održive budućnosti – ravnoteže svih – čovjeka, prirode, okoliša i svijeta.

Edukacija darovitih - projekat

Usljed velikog isticanja važnosti obrazovanja darovitih u svim segmentima osobnog i društvenog razvoja neizostavno je stajalište suvremene psihologije.

Svi programi edukacijskog rada s darovitima, smatra Čudina – Obradović (1990, prema Grgin, 1997), moraju biti prilagođeni mogućnostima djece određenog uzrasta. Široko postavljeni opći program edukacije darovitih mogao bi uključivati: kognitivne vještine opažanja, predviđanja, klasifikacije, analiziranja, sintetiziranja i procjenjivanja; stvaralačko istraživanje u velikom broju područja; temeljna školska znanja kao i naprednije gradivo prema individualnim razlikama; koordinaciju i spretnost pri pokretanju velikih i malih mišićnih skupina; društvenu osjetljivost i osjetljivost za potrebe drugih te vještine u rješavanju problema. Takav bi program osiguravao: razvoj pozitivnog poimanja o sebi, razvoj samopouzdanja, osjećaj uspješnosti, razvoj samostalnosti u odlučivanju, zadovoljstvo i ponos zbog upotrebe znanja i intelektualno potkrepljenje zbog uspješnosti.

Na adolescentskom uzrastu odnosno na uzrastu završnih razreda osnovne škole, ista autorica, ustvrđuje da se potrebe darovitih odnose na stjecanje i širenje baze znanja koja proizlazi iz njihovih već diferenciranih sposobnosti. Njihovo učenje i pronalaženje znanja uglavnom je samostalno (Grgin, 1997)

Da bi mogli zadovoljiti sve te potrebe, darovitima se osigurava dostupnost izvora za širenje specifičnih znanja, uključivanje u istraživački rad i istraživačke skupine, stalni kontakt s mentorom. Povremeno uključivanje u rad skupine vršnjaka sa sličnim sposobnostima i interesima omogućava im emocionalnu podršku, razmjenu iskustava i ideja i raspravu o aktualnim temama. Središnje mjesto u ovom stupnju razvoja, pripada mentoru koji je motiviran za rad s darovitima. Temeljna mu je uloga omogućiti uvid u ono što i kako radi, uputiti ih na literaturu, omogućiti im kontakt s najnovijim zbivanjima u interesnom području i razvijati im trajnu motivaciju za to područje (Grgin, 1997).

Prema navedenim spoznajama, rad s darovitima u osnovnoj školi usmjerili smo, između ostalog, i na istraživačko područje.

Siemens d.d. je u suradnji s Ministarstvom znanosti, obrazovanja i športa RH pokrenuo projekat „Create the Future – Gradovi budućnosti“ Cilj projekta bio je pokazati kako učenici osnovnih i srednjih škola u RH vide održivi razvoj i prevladavanje infrastrukturnih izazova hrvatskih gradova u budućnosti. Na natječaju su mogli sudjelovati učenici viših razreda osnovnih škola grupirani u timove. U svakom timu moglo je biti 3 do 5 učenika, a njihov je zadatak bio da uz pomoć mentora izrade multimedijalnu prezentaciju na zadanu temu (audio, flash, video, powerpoint, web prezentaciju,...).

Učenici su u prezentaciji trebali pokazati svoju viziju jednog hrvatskog grada u budućnosti po izboru uzimajući u obzir daljnji tehnološki napredak čovječanstva i probleme s kojima se gradovi već

danas suočavaju kao što su: prometni zastoji, zagađnje, rastuća potrošnja energije i pitke vode. Kod osmišljavanja vizije grada bilo je moguće usmjeriti se samo jedno, više ili sva područja infrastrukture grada koja će igrati ključnu ulogu u budućnosti: promet, energetika, ekologija, voda.

Timovi učenika se na temelju tih problema na inovativan, zanimljiv i kreativan način prezentirali kako oni vide budućnost grada u kojem žive. Razmatrajući o timu učenika za rad na projektu, mentorice psiholog Jelena Portner Pavićević i pedagog mr.sc. Valerija Večei – Funda, odlučile su se za skupinu identificiranih darovitih učenika iz projekta „Daroviti učenici – snaga naše škole“. Pet učenika 7. razreda činilo je tim - elitu.

Vodengrad

Daroviti učenici, tim – elita, tehnikom kreativnog mišljenja „brainstorming“ producirali su niz ideja kojima smo se vodili u radu, pa tako promišljajući budućnost grada Lepoglave odlučili smo se za ideju grada ekološki osviještenih ljudi koji vode brigu o održivom razvoju. Svoju viziju, želje i kreativnost temeljili smo na znanstvenim činjenicama i podatcima. U osmišljavanju vizije grada usmjerili smo se očuvanje vode i ekologiju.

Tako da je Vodengrad, grad:

- Lepoglava 2025. godine,
- obilja čiste i pitke vode,
- u kojem se proizvodi „AH“ voda, najpoznatiji i najtraženiji proizvod na domaćem i svjetskom (žednom) tržištu,
- u kojem se koriste samo prirodni pročišćivači vode i to biljke suncokret, rogoz i žuta perunika,
- u kojem se rublje pere bez vode,
- u kojem se automobili peru bez vode,
- koji ima prijevoz na solarnu energiju,
- u kojem mladi mogu reći: „Ne znam što ću postati u životu, ali uvjeren sam da ću uspjeti baviti se onim što će moj život činiti ljepšim i boljim.“ (Sebastian Hodalj)
- koji želi tim darovitih učenika, autora projekta „Vodengrad-grad budućnosti“.

Svaki učenik je prema vlastitom izboru istraživao jedno važno područje koristeći se stručnom literaturom, časopisima i internetom. Prikupljene informacije oblikovali su u formu esejskog tipa poprečene nizom fotografija.

U radu, web prezentaciji s elementima flasha, prikazani su svi segmenti za koje smo smatrali da su bitni za budućnost grada.

Prezentirane su slike voda kojima je grad bogat i koje predstavljaju najveći resurs u budućnosti. U cilju očuvanja vode osmišljeno je što više segmenata življenja sa što manjom upotrebom vode. Tako smo istražujući načine pranja rublja pretpostavili da bi se u Vodengradu koristile Ionwash perilice rublja koje za rad ne trebaju vodu ni deterđente. Princip rada temelji se na raspršivanju negativnih iona. Oni su, uz pomoć komprimiranog zraka i dezodoransa, odličan čistač mrlja s rublja.

Novi način pranja automobila i svih usluga oko automobila je pranje auta bez vode. Vozilo se poprskava „zaštitnim losionom koji rastvara čestice prljavštine i koji ih veže za čestice voska. Onda se mješavina losiona i prljavštine ponovno skida laštenjem pamučnom krpom. Lak nije samo čist nego ujedno i zaštićen. Ovakvim načinom pranja okolina je očuvana, zahvaljujući biološko razgradivim supstancama, koje se koriste pri njezi! Najvažnije je da se u ovom postupku voda niti sredstvo kojim se zagađuje priroda. Načini gašenja požara prepoznati su isto kao mogući način uštede vode. Sredstva za gašenje požara, osim vode, su pjena, ugljik-dioksid, haloni, prah, pokrivači, pijesak itd., ali voda se upotrebljava tek kada se požar ne može ugasiti niti jednim drugim sredstvom. Uz to se nastoji potrošiti najmanju količinu vode što je moguće. Proizvodnja hrane osmišljena je u okomitim vrtovima koji su tehničko i biološko znanstveno postignuće u mogućnostima prehrane većeg broja ljudi u najskorijoj budućnosti. Osim bogatstva odama područje oko Lepoglave poznato je kao prvo otkriveno nalazište ahata u Hrvatskoj. Ahat je poludragi kamen odnosno vrsta sitnog kamena iz grupe kalcedona.

Vjeruje se da ahat povećava inteligenciju, donosi bogatstvo, sreću, zdravlje i dug život. On je kamen sklada i uvelike povećava ozdravljenje. Ahat također povećava kreativnost i stimulira intelekt. Poznat je kao kamen koji donosi sreću. Ahat pomaže i kod problema desni i zubi. Pojačava vid. Štiti od štetnih tehničkih zračenja. U jednoj staroj recepturi tvrdi se da je moguće izlječenje ako se jelo prelije vodom u koj je ležao ahat.

Nastojeći u svom radi, u osmišljavaju vizije grada u budućnosti iskoristiti prirodne potencijale, tim – elita je kao kretainvi, novi proizvod na tržištu osmislila „Ah – vodu“. Prema uzoru na već postojeći nizozemski patent posebne tehnologije dodavanja kisika u vodu pri samom vađenju iz izvora, Ah – voda se proizvodi uz dodatak ahata. U ovisnosti od vrste ahata (crveni, plavi, zeleni, sivi...) voda pomaže u liječenju različitih bolesti.

Svoju kretainvost i inovativnost učenici su dodatno izrazili i različitim dizajnima (grb grada, bočice Ah-vode) te upotpunili glazbom.

Kroz strukturirani natječaj „Create the Future – Gradovi budućnosti“ žiri je odabrao i nagradio najbolje prezentacije. Kriteriji prema kojima je žiri ocjenjivao radove su: inovativnost i originalnost prijedloga, povezanost sa temom, kvaliteta ideja, korist i mogućnost provedbe ideja u praksi, metodologija, kreativnost, individualnost i mašta.

Ukupno je 133 rada pristiglo na natječa, a projekat „Vodengrad“ osvojio je 2. mjesto u kategoriji osnovnih škola.

Da bi se cjelokupna djelatnost vezana za edukaciju darovitih mogla ostvariti neophodna je društvena potpora i promocija darovitih i njihovog rada, pa je Siemensovo učeničko natjecanje „Create the Future – Gradovi budućnosti“ završeno svečanom podjelom nagrada pobjedničkim timovima. Neki ili većina učenika je prvi put osjetila posebnost i javnu pohvalu svojih sposobnosti i kvaliteta. Također ravnatelj škole kao važan čimbenik rada s darovitima dao je svoj doprinos kontinuiranom potporom takvom radu.

Osim svečane dodjele nagrada, tim – elita Vodengrada prezentirala je svoj rad i u poglavarstvu grada Lepoglave. Gradonačelnik grada Lepoglave dao je veliku podršku takvom načinu edukacije i brige o darovitima te nagradio učenike i mentore majicama sa grbom i logom Vodengrada te dodatnim sredstvima za edukaciju mentora.

Umjesto zaključka:

„Zaboravili smo da radimo ovo za nagradu kao što smo mislili na početku. Sada je baš super!“ – izjava članova elite Vodengrada.

Motivirani?

Daroviti?

Elita!

Reference:

- Andić, D. (2007.). Paradigmatski aspekti problematike okoliša i odgoj za okoliš i održivi razvoj. *Metodički ogledi*, 14, 9 – 23, Rijeka, Učiteljski fakultet u Rijeci
- Grgin, T. (1997.). *Edukacijska psihologija*. Jastrebarsko: Naklada Slap
- Marković, D., Ž., (2007.). Društveni razvoj, daroviti, društvena elita. Ur. Gojkov, G. i sur. *Zbornik radova: Praktični aspekti savremenih shvatanja darovitosti*, 339 – 351. Vršac: Visoka učiteljska škola za obrazovanje vaspitača Vršac
- http://www.ekoforum.org/htm/odrzivi_razvoj.htm
- www.cee.siemens.com/web/croatia/hr/corporate/portal/news/Pages/Dodjela_nagrada.aspx

How did Elite of Watercity Emerged

-Cities of Future-

Summary: Globalization as one of the greatest social and economic changes carries a negative and positive effects. If you focus on the changes in the environment, as one of negative globalization effect, leads to the concept of "sustainable development". Education are essential to promote sustainable development and improve the ability of people to resolve the issues of environment and development.

As globalization can be considered time of challenges, opportunities, technology, intelligence, the inevitable sequence of positive and negative effects, gifted individual can become elite. This creative elite, which develops concepts, methods, new ways of thinking, requires specific education. To gifted individuals should be ensured the availability of resources for dissemination of knowledge, engaged in research work, to ensure continuous contact with the supervisor and the inclusion in the dissemination group with similar abilities.

In the context of globalization, sustainable development and education of gifted individuals originated team-elite who worked on the project "Create the Future". On an innovative, interesting and creative way to present how they see the future of the city in which they live.

Key words: globalisation, sustainable development, elite, gifted individuals, Watercity.

